

ARADUL

Avem, mai mult ca ori
când, nevoie de mun-
că tenace și cinstită!

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA:

ARAD, Str. Eminescu No. 18.

Telefon: 266.

al Asociației »Infrățirea«
pare odată pe săptămână.

ABONAMENTE:

Pentru particulari:		Pentru autorități și instituții	
200 Lei	1 An	500 Lei	1 An
100	6 Luni	250	6 Luni
50	3 Luni	130	3 Luni

In străinătate dublu.

Zău așa!

Urmărit regulat de sberle Corpurilor Legiuitoare. După o săptămână, aveți imaginea clară a isprăvilor reprezentanților noștri. Nu trece o bună de zi lăsată de Dumnezeu, ca acei cari hotărăsc soarta vulgului, să nu-i dea acestuia... „Circenses” grațioase, mâncându-i însă pâinea, anexa jocurilor. O singură bătaie — la Cameră — ne costă cam 600 000 lei, cifră rotundă, plătită de bunul și ascultătorul contribuabil. La Senat, bătaii nu prea sunt, oamenii fiind mai bătrâni, mai serioși și... cu resursele musculare diminuate. În schimb, seniorii nu prea vin la ședință, adică mai precis, nu prea ve-au în ședință, până mai în zilele trecute, când energicul președinte al matutului corp, a declarat, că va opri plata diurnei tuturor senatorilor cari nu prea dau pe la ședințe, numai în ziua achitării — bănușilor.

Și, vai drăgușii de ei, ce sperietură le-a făcut. Costăchescu, omul care ca președinte are un singur defect: se ține de cuvânt. A doua zi, Senatul a fost în număr onorabil, așa cum îl sta bine unui... Corp Matur.

La Cameră, orice străduințe ar depune venerabilul președinte, scandalurile nu pot fi înlăturate decât forța masculină a minusculului dar vajnicului lancist Nichifor Robu, nu poate fi anchilozată nici chiar... prin pasivitatea deputaților evrei. I-se aplică însă câte o mică excludere, pe care o simte numai... din punctul de vedere financiar.

Cu un cuvânt: la cameră... copiii se bat, la Senat... bătrânii nu iau parte la ședințe, așa că facem sforțări supraomenești ca să înlăturăm criza, ale cărei tentacule devin din ce în ce mai periculoase.

Nu ne îndoim de bunele intenții ale oamenilor cari ne conduc, dar suntem suprasaturați de pateticele ce ni-se administrează de un deceniu și mai bine.

Sedintele Corpurilor Legiuitoare, costă bani mulți și grei, adunați cu șapca și cu forța, dela contribuabilul anemic de acum. Deacela, bani plătiți drept durne, trebuie să aducă un randament oarecare. Ori în cazul de față care ar putea fi randamentul? Legi bune, cari în limitele posibilităților, să îndrepte starea mizeră în care ne sbatem.

O țară bogată și frumoasă a cărei situație economico financiară e dezastruoasă, este un paradox. De aceea, prin legi cinstite, făcute nu la comanda unei clase de cetățeni, să se vină în ajutorul agricultorilor, cari formează imensa majoritate. În primul rând agricultura are nevoie de legi protecționiste, și numai apoi industria.

În aceste direcții, legiuitorul să se îndrepte cu gând curat, și multe se vor putea schimba în bine.

Și o modernă și serioasă, reorganizare a aparatului fiscal, și revizuirea impunerilor, iată direcții și posibilități de legiferare.

Bătaia e prea costisitoare și nu îndreaptă situația în care ne aflăm.

Dragomir Valahui

Gheorghe Groza

Numele lui ni l amintesc: zinic cele două statui, a lui Coșbuc și Xenopol din dreapta și din stânga Palatului Cultural și cu toate acestea ce repede l a uitat lumea. Nu s'au împlinit încă trei ani dela tragica lui moarte, și doar bronzul statuiilor lui ne amintesc de el. Și era fiul județului nostru. Parcă-l văd și acum. Era în 1928. Sâmbăta Paștilor. Ne am întâlnit din întâmplare în trenul ce ne ducea să serbam Paștele acasă et la Moneasa lui dragă eu în altă comună. El venea dela Paris. Și conversația a pornit ușor. Greutățile vieții, planul de viitor. Ah! cum i se luminau ochii și fruntea lată, de geniu, când vorbea de viitor. Nu știa s'armanul, că viitorul îi rezervă o moarte tragică și stupidă departe de at săt. departe de pădurile și dealurile Moneșel ce-i erau atât de dragi, departe de banul său profesor Bușuța dela Beiuș l.. Câte-văia el și ce ar fi făcut de rămânea între noi. Soartea însă l-a răpus pe neașteptate, în timp ce lu-

Forțe sleite

Societatea omenească s'ar putea compara cu un impozant organism miriapod, ce funcționează ca oricare alt organism viu, concret, în virtutea unor legi imutabile.

Respingem dela început orice angajament într'o discuție abstractă, asupra diferitelor teorii și sisteme cu privire la origina, natura, elementul societății. Asta ne-ar face să de-

era la statura Voievodului Mihai, pe atunci rege.

Pornit de jos, n-a avut sprijinul celor mari. S'a ridicat singur. După moarte a fost plâns și uitat de către toți a ei cari trebuie să desvolte gustul frumosului. A trebuit să vină o gazdă minoritară sa amintesc de el. (Nu simte nimeni usturimea acestei palme pe crebru român-șt?) Aname: A radi Közlöny — cu trecutul cunoscut — a luat prin unul din redactorii ei, inițiativa punerii unei plăci comemorative pe casa în care s'a născut Gheorghe Groza. Soiermintarea va avea loc în zilele de 27. 28 și 29 August la Moneasa. Cu această ocazie, gazeta amintită, dă câteva date biografice despre Gheorghe Groza. Dintre cari una văd eronată. Spune gazeta dui Stauber, că talentul de sculptor a lui Gheorghe Groza ar fi fost descoperit de contele Wenkheim. Inexact. Gheorghe Groza a fost descoperit de profesorul Ioan Bușuța dela Beiuș Samuil Vălcău din Beiuș. Ca fost elev al profesorului Bușuța afirmă acest lucru cu toată certitudinea. Acest profesor eu suferit de parante l-a dus pe Groza la liceul din Beiuș și l-a îndrumat pe calea care l-a dus până la obținerea unor premii pentru sculptură și pictură dela comisia cea mai riguroasă a a cercurilor artistice dela Paris. Acesta este adevărul.

Nu avem nimic contra inițiativei pornite de A. K din contră. Am fi dorit însă ca ea să fie pornită de români. Gheorghe Groza a avut mulți prieteni aici în Arad, și unul dintre ei se putea gândi la aceasta.

Încă o observație în legătură cu reportajul din A. K. Se scrie anume acolo că pentru zilele s'rbării, abonații ziarului se vor bucura de o reducere ce a fost încuviințată de direcțiunea băilor. Astfel că pe lângă distracțiile de stațiune balneară și climaterică ce le oferă Moneasa, vizitatorii vor avea ocazia să asiste și la o comemorare proasă. În acestea este un brutal amestec de prinos a adus unui talent prea repede dispărut și o abilită reclamă comercială. Pentru Dumnezeu, dar nu amestecați aceste două lucruri. Prinusul e prins și reclama e o afacere comercială.

Dr. Quartz

pășim cadrele strict rezervate unei coloane de ziar și nici nu ne-ar aduce — cel puțin — satisfacția de a fi servit cititorilor noștri un excelent terapeutice contra congestiei provocate de actualele călduri tropicale.

Am svârșit în capul coloanei un raționament, isbiți de identitatea fenomenelor ce se succed în viața societății și a unui individ oarecare aparținând regnului animal. A se păstra, bine înțelese, relativitatea și a se respecta formele stilistice ale metaforei de care ne servim. Căci un om suferă eventual de pneumonie sau tuberculoză galopantă, fenomenul corespunzător, însă, din viața societății organizate — fenomen grandios în proporții — se va numi altfel, să zicem criza (financiară, politică, etc.) și va avea iremediabile consecințe asupra progresului acelei colectivități. Și unul și altul din aceste fenomene nu iartă, tinde la nimicirea organismului, împiedecă buna lui funcționare, grăbindu-i sorocul. Când nu s'a preîntâmpinat răul prin măsuri preventive, odată manifestat e greu să-l reprimi. Necesită eforturi izcedite.

Iată de pildă starea țării în împrejurările actuale. Germenilor acestei aemice pulsațiuni cu izbucniri de tuse convulsivă, nu li s'a putut suci gâtul dintru început, natura lor fiind epidemică, universală. Se putea însă indulci răul, grăbind însă sănătoșirea. Și s'au întreprins în repetite rânduri astfel de acțiuni, eșuate, din nefericire, din cauza lipsei de perseverență a luptătorilor, a plătitudinii unora și a opunerii contra interesate a altora.

Exista, mai eri, un curent sănătos, energetic de mișcare națională, antisemitismul practicat de studenții Universităților noastre. Acțiune densă, unitară, condusă de fanatice idealiste, era un frumos exemplu de conservare națională. Astăzi e o mișcare perimată, localizată în unele regiuni ale țării, fracționată în mici fragmente ce tind să dispară. Este probabil opera cărmuitorilor cari și-au închis capul punând capăt unei mișcări tinerești — care în Germania a cucerit milioane de aderenți — și cochetând cu rafinații sioniști ce se simt atât de bine pe plaiurile noastre, vor atrage simpatia financiarilor streini și cu ajutorul lor vor redresa economia țării. Scop sublim. Și l-am fi scuzat mijloacele dacă s'ar fi înfăptuit. Dar ne pomenim din lac în puț, cu sumbre perspective de viitor și nici o speranță pentru ziua de azi. Sunt simptome ce caracterizează o epocă și o anumită categorie de oameni. Li vom stigmatiza la timp.

N. Poenaru.

Aniversarea abatelui Zavoral.

Marele filo-român, abatele Metodi Zavoral, implinește Duminică 28 August, 70 ani. În Cehoslovacia această aniversare va fi sărbătorită cu o deosebită atențiune de către întreaga presă, ca și de toate cercurile politice și culturale.

În țara noastră activitatea abatelui Zavoral, ca și persoana sa sunt foarte bine cunoscute și foarte bine apreciate. D sa este doctor honoris causa al universității din Cluj, membru de onoare al Academiei Române, al Micii Antante, al presei și al Sindicatului ziaristilor. Pentru marile servicii aduse României, abatele Zavoral a fost distins cu Marea Cruce a ordinului Coroana României. Călătoria prin România a abatelui Zavoral, președintele institutului cehoslovac român din Praga, în 1928 a fost dealtminteri o adevărată plimbare triumfală.

□ Aniversarea intrării României în războiu, la Paris. Ne-a fost dat să mai scriem în ziarul nostru despre omul de bine și românul integru care e d. D. Cădariu, președintele Asociației »UNIREA« din Paris. Nici un act însemnat în istoria țării sale pe care o iubeste atât de mult, nu trece neobservat de către d-sa, și acolo unde legața din Paris uită să dea semne de viață, vrednicul președinte al Asoc. »UNIREA« este de față.

La 14 August, aniversarea a 16 ani dela intrarea României în războiu, d. D. Cădariu, în numele Asoc. »UNIREA« a depus o coroană de flori pe mormântul Eroului Necunoscut. Fapt elocvent, care ne arată sentimente românești ale d-lui D. Cădariu.

Dimineața.

Se naltă soarele din neguri
Și-și picură lumina 'n zări;
Furioare roșii de lumină,
S'aprinde pe culmi în depăr-
(tări...)

Cu negru-roz al dimineții
Tivite-s frunzele de brazi:
Sunt fulgere de diamante,
Din dimineața cea de azi...

Sub genele de zări, suspină
Un glas domol și liniștit:
— »Pe mine soarele vieții
Mă picură din infinit...«

Dionisie Călin

Instituțiuni arădane

Istoricul spitalului de copii „Principele Mircea“ Arad.

(Continuare)

Repartizarea serviciilor.

Conform regulamentului pentru organizarea și administrarea spitalului elaborat în anul 1909, Spitalul dispune la început numai de 60 paturi bugetare...

Table with 4 columns: Anul, N-rul bolnavilor ospitalizați, N-rul morților, % de mortalitate. Rows for years 1910-1931 and a total general row.

Total general: 22686 1632 media mor-talității 7.22%

O simplă cercetare a cifrelor înscrise ne arată că:

1. Numărul bolnavilor ospitalizați în cursul anilor este într-o continuă și sensibilă creștere.

2. Mortalitatea în schimb descrește aproape în aceeași proporție și în mod constant (procentul mai ridicat din anul 1931 se datorește anumitor împrejurări asupra cărora vom avea ocazia să mai revenim).

Activitatea spitalului.

S'a consumat în următoarele direcțiuni: 1) îngrijirea bolnavilor ospitalizați, 2) consultații gratuite ale bolnavilor ambulanți și 3) activitatea desfășurată de corpul medical pe teren științific, social și cultural.

Ingrijirea bolnavilor ospitalizați.

Importanța activității depuse de către Spitalul nostru în ce privește tratamentul bolnavilor ospitalizați reiese din numărul considerabil a acelor cari au solicitat internarea, iar rezultatele terapeutice obținute sunt evidențiate de procentul mortalității înregistrate.

a) Înmulțirea diverselor afecțiuni caracteristice vârstei infantile: ca, tulburări digestive, afecțiuni pulmonare, acute și cronice, boatele efect-contagioase etc. din cauza unei diminui a rezistenței organismelor supuse unui regim de sub alimentație, sau în cel mai bun caz unui regim impropriu dezvoltării normale a unui organism în plină creștere.

b) Imposibilitatea unei îngrijiri raționale la domiciliul bolnavilor din motivul că mamele nevoite să înlocuiască până și cele mai grele munci fizice, bărbații lor înrolați în armată nu mai aveau timpul fizic necesar de a se preocupa de sănătatea copiilor.

Avram Iancu, românismul și studenții.

— Note pe marginea congresului din Brad —

Niciodată reînnoștarea trecutului nu s'a simțit mai imperios cerută ca astăzi când la răspântiile vieții politice și sociale mijeste neprevăzutul.

Figuri ca ale lui Ștefan în Moldova și Iancu la noi, fac vraja istoriei naționale.

Un grup de aproape 200 studenți, membri ai Federației cercurilor transilvane „Avram Iancu“ din București, s'au oprit la Brad, Luni 15 August a. c., venind dela Deva, Zvâcnea în toți dorul de a vedea

Mortalitatea spitalicească, în serviciile infantile, este în funcțiune cu deosebire de geniu epidemic a boalelor infecto-contagioase, de numărul și gravitatea tulburărilor digestive, cât și de evoluția afecțiunilor bronhopulmonare.

I Perioada 1910—1915 incl. procentul mortalității ridicat.

II Perioada 1916—1924 incl. procentul mortalității mijlociu.

III Perioada 1925—1931 incl. procentul mortalității la limita inferioară.

Din cercetările făcute am ajuns la concluzia că mortalitatea extrem de ridicată ce sa înregistrat în prima perioadă se poate atribui a) geniului epidemic grav pentru scarlatina și difterie (multe cazuri de difterie malignă și scarlatină septică) b) defectozitatea și insalubritatea pavilionului pentru boli contagioase din fundația Andreșcu. c) Ineficiența mijloacelor terapeutice utilizate în acel timp în combaterea tulburărilor gastro-intestinare și utilizarea restrânsă a serului și vaccinului terapeutic. d) O selecționare mai riguroasă a bolnavilor impusă de capacitatea restrânsă a spitalului.

a) Ameliorării igienei spitalului, b) observarea cu strictețe a normelor moderne de izolare și desinfecție. c) Utilizarea celei mai recente mijloace diagnostice și terapeutice în depistarea și tratamentul diverselor afecțiuni. d) Supravegherea medicală continuă a bolnavilor precum și îngrijirea și alimentațiunea naturală.

Ca dovada că factorii enumerați au contribuit foarte mult la reducerea mortalității spitalicești ne servește faptul că de și în cursul anilor 1931 Spitalul nostru a fost asaltat de o serie de bolnavi cu paralizie infantilă cu evoluție foarte gravă și cu un procent de mortalitate ridicat 15% și deși tot în același an scarlatina și difteria sa prezentat sub forme foarte serioase (cazuri frecvente de forme cerebrale) procentul mortalității generale nu a întrecut totuși cifra de 5 și 71 procente, cifră mult inferioară mediei înregistrată pe întreaga perioadă a activității Spitalului.

(Va urma).

mormântul și împrejurimile unde și-a petrecut viața acela pe cari dâștii și l-au ales simbol al bărbăției și naționalismului integru. Din Iași și București, din Târgu-Mureș și Banat, studenții însuflețiți doreau să vadă Tebea. La orele 11 a. m. congresiștii în autobuze s'au îndreptat spre biserică lângă care se află mormântul lui Iancu și gorunul lui Horia, unde s'a oficiat un parastas întru pomenirea ilustrului bărbat.

După masă la ora 3, au început desbaterile congresului. S'au discutat între altele problema ajutorării studenților pe altă cale decât aceia a burselor acordate de statul sărăcit 2. Cunoașterea în deaproape a vieții țărăniști pentru colaborarea studenților la laudabilele eforturi ale „Institutului Social Român“ de sub președenția D-lui D-trie Gusti, actual ministru al Instrucțiunii; 4. precum și posibilitățile de plasare a titraților universitari după eventuala aplicare a faimosului „numerus clausus“.

Cercul studenților arădani a fost reprezentat prin D-l Crisșan Alex. Desbaterile publice ale Congresului s'au încheiat la orele nouă seara votându-se o moțiune în sensul celor discutate. S'au trimis 2 telegrame omagiale una M. Sale Regeiui, alta D-lui D-trie Gusti. Seara s'a dat un festival urmat de dans la care localicii au răspuns priotr'un mare număr.

Serbarea dela Brad coincide cu aniversarea celui de al 61-lea an dela vestita serbare dela Putna, unde în ziua de Sf. Marie a anului 1871 din inițiativa și sub auspiciile societății studenților „România jună“ din Viena s'a adus primul de recunoștință voevodului îngropat la Putna.

Tot pe atunci studiau la Viena Eminescu și Slavici a căror rol în amintita serbare e bine cunoscut și cu care ocazie Eminescu a scris cunoscuta lui poezie intitulată „Doamna“. Adeseori rămâi pe gânduri când cu atâtea altare în jurul cărora se practică cultul adevaratului naționalism, vezi parodierea acestui ideal în întruniri publice ori alte anumite locuri.

În alte țări, acolo unde amintirea faptelor mari nu se spulberă ușor, nu există ramură de manifestare omenască în care să nu întipărească faptele mărețe ale eroilor naționali.

La noi, faptele banale, îngrozitor de minuscule și-au câștigat definitiv un loc în așteptarea măreței și nici o conștiință măcar n'a tresărit impresionată de mărețta figură a lui Iancu.

Instituirea unui premiu pentru literaturizarea faptelor eroului dela Tebea, vor șterge — credem — rușinoasa uitare în care a fost lăsat de mecenatul artelor, acel care a bine meritat dela patrie.

Al Crisșan.

Insemnări de vacanță

La izvor...

Din crăpăturile unei stânci, din umbra unei râpe, din inima unui munte țâșnește un izvor, rostogolindu-se cu sgo-mot peste pietrele albe.

Apa dătătoare de viață se puieste printre ierburii și stânci, curge murmurând, formând cascade mici, și numeroase, stropind cu spumă albă florile din apropiere, pe cari le îmbracă par'că într-o dantelă fină, până ajunge la șes, unde se transformă în râu, tăind înținsul câmpurilor și urmându-și calea singuratică și triumfătoare până la mare.

Culcat pe un covor de iarba lângă izvor, privesc desfășurarea acestui fapt comun al naturii și privind, mă pierd în gânduri.

Un vânt ușor îmi respiră părul și-mi aduce parfumul pădurii. Mi-se pare că Naiada ocrotitoare a acestui izvor îmi șoptește, îmi spune ceva bizar, înalță un imn de bucurie și dragoste peste infinit, iar eu cu ochii așinați pe imensitatea cerului, legănat de visuri, ascult avind, reînrând bucurie și tristare în același timp.

Ascult într-o uniță contempla și fantezia mea închipuie zâna diafană, o figură frumoasă de femeie, pe care o îmbrățișez cu privirile, care 'mi pare că se pleacă spre mine, privindu-mă cu ochii ei visători, însă o piatră care se rostogolește, mă zmulge din dulcea mea contemplare și mă readă realității.

„Izvor cristalin, câră care au aiergal totdeauna gurile arse de sete ale păstorilor și cărora, tu, născătorul poeziei al unui râu mare, nu le-ai refuzat binelacerile tale, — la umbra stâncilor cari te îngrodesc poale că s'a oprit turme de oi obosite, să se odinească după un drum lung prin munți și tu, cu murmurul tău i-ai atras atenția și cu apa ta curată i-ai redat vigoarea nouă...“

Ierburile umile și copaci mândri ai naturii își surăd străjuindu-te cu blândă învoire, că verdele clar al frunzelor car adumbresc te face să pari misterios, aproape te ascunde, oprind privirile indiscrete și le profaneze.

Căci omului nu-i ajunge nu mai apatos, să pună mâna pe tine, ca să te supună puterii lui și alingându-te, îți turbură limpezimea, te insultă în menirea ta, voind să te facă sclavul unor munci brutale, dar tu, încel, încel, scapi mă departe din mâinile lui, uitându-revenind în albia din care a voit să te îndepărteze, urmându-ți menirea dela început veșnic binefăcătoare, veșnic regeneratoare!...

Vântul a adormit în sânul pădurii, gândul meu și-a încetat hoinăriiul, pe când căntecul muii cuc singuratic înțovărășește marmurul vesel al apei, care izvoarește din crăpăturile unei stânci, rostogolindu-se cu o dantelă de spumă peste pietrele albeite...

Coriolan Bărbănt

Advertisement for LUTTWAK ȘI ABRAMOVICI featuring a fish illustration and text: A sosit pește... TOATE SORTILE DE PEȘTE SOMN, CRAP, STUCA, CECA, SALAU, PNEU, UN, EXPAN, DE...

HIENELE

— Case de încredere, amanet, sau pirații mizeriei. —
— Presa minoritară cointeresată. —

Criza acută ce bântue cu furie a aruncat în mizeria cea mai cruntă nu numai pe oamenii săraci și lipsiți de lucru, ci și pe aceia cari, urmași ai unor oameni cu situație și de bună condiție, trăiau în urma unor modeste venituri, păstrând în lume aparența unui belșug măsurat. Aceste venituri erau în mare parte pensii, ca o raspiată târzie și nu echitabile a unei vieți petrecute în slujba statului. Achitarea neregulată a pensiilor și sărăciilor, au desorganizat viața lor ce trăiau din minimala cunoștință a statului — în majoritate văduve — precum și a funcționarilor, cari muntesc în birourile statului. Și atunci când Statul, având de suportat multe și felurite sarcini echitabile și necinstite, fiind în neputință a satisface datoriiilor sale de patron, adică de a-și plăti angajații și pensionarii — deși aceasta este una din primele datorii ale sale și condițiunea esențială pentru buna lui administrare, — aceștia s'au văzut puși în fața alor 2 ipoteze — natural după ce și-au epuizat ultimile resurse, dacă le-au avut. Cele două ipoteze sunt: 1) Să se lase să moară încet de foame sau 2) Să vândă și să amanețeze puținele lucruri de valoare ce eventual le-au rămas din cele vremuri bune.

La pirații mizeriei.

Și atunci, natural, oamenii decât să se lase să moară de foame au ales cea de a doua cale. Vânzarea și amanețarea lucrurilor de oarecare valoare. Au procedat bieții oameni la o severă selecționare a obiectelor strict necesare. Cele răsite că formează un belșug justificat în vremea de cruntă miza în care trăim, au luat drumul care spre hala de vechituri care spre casele de încredere, — hale de vechituri pentru lumea bună. Exodul a pornit: tablouri, rame, covoare, vase, veselă de argint, bijuterii, ceasuri, amintiri de familie, mobile, haine, blănuri, cărți rare păstrate cu îngrijire în rafturile cutărui bibliofil; iar dela oamenii săraci cam aceleași lucruri, dar raportate la starea lor. Lucrurile aceste cari, chiar la cumpărarea lor au valorat sume frumoase, au trecut toate în proprietatea caselor de încredere, pe prețuri de bațjocură, care nu reprezintă nici măcar 10% din valoarea lor de cumpărare. Un caz, un bun amic al nostru, fiind în jenă, a încercat să vândă la casele aceste un obiect ce nu-i era strict necesar. Fiindcă scriitorul acestor rânduri asistase la cumpărarea acelui obiect — e un an de atunci — a fost chemat să asiste și la vinderea lui. Iată-mă deci împreună cu amicul meu într'o asemenea casă de încredere. Intrând în acea prăvălie, supraîncarcată cu o varietate indescriptibilă de obiecte, începând dela tablouri și până la opaișuri aurite, am avut impresia că mă aflu în magazia clandestină a unei bande de hoști... Prietenul meu a expus scopul vizitei, prezentând obiectul, care anul trecut fusese cumpărat cu 3400 lei/bani ghi-așă. După o fugară examinare a obiectului — un obiect ce nu se uzează — i s'a oferit pe el 300 lei, — cîiști trei sute lei. — Prietenul a rămas mut. Eu scandalizat de neru-

șinarea doamnei — probabil proprietara — am replicat: — Prețul ce-l oferi e o bătaie de joc! — N-aveți decât să vă duceți în altă parte dacă nu vă convine, — a fost răspunsul prompt ce mi s'a dat. Dus de instinctul de apărător al publicului, am tărăt după mine pe amicul meu sătul de a vinde, la altă „Casă de încredere” — sunt patru în Arad. Și la a doua am fost primiți în același mod ca la întâia, nici o deosebire, nici chiar în vorbele ce ni s'au adresat. Am pornit spre casă cu sufletele șifonate, nu de in-succesul afacerii ci de sufletele acestor pirați ai mizeriei...

Cum vând pirații!

Dar n-am terminat. În sufletul meu de gazetar, se născuse dorința de a demasca marelui public pe acești pungăși organizați în trust. Și a doua zi, am trimis un alt prieten să „cumpere” un obiect de același fel, de aceeași marcă și fabricație, cu cel propus spre vânzare. (Văzusem obiecte de felul acela la acele „case de încredere”). Rezultatul a fost fantastic. I s'a cerut pe el — în ambele locuri — 3000 lei. Același obiect la magazinele de specialitate costă acum 3200 lei. Deci acești pirați ai mizeriei, un lucru cumpărat cu 200 lei, îl vând cu 10 ori prețul în care l-au cumpărat, ceea ce constituie un câștig de 1000%, cu alte cuvinte hojje în toată legea, și o hojje organizată.

Hienele.

Cele de mai sus în ce privește vânzarea. În ce privește amanețarea jafal acestor pirați e și mai scandalos. Ori câtă teorie și ori cum am descrie noi pirațeria acestor hiene cu chip omenesc, nu am reuși să o redăm în adevăratele ei culori. De aceea, ne rezumăm numai la expunerea unui caz, din care reese totul, rămâne ca cetitorii să tragă concluziile ce le cred de rigoare. Pentru a pune însă în curent pe cetitori, mai înainte de a trece la expunerea cazului, trebuie să arătăm, că deși în Arad, în mod oficial nu este casa de amanet, totuși există una clandestină. E vorba de legătura de afaceri dintre Casa de încredere „Comisio” și Casa de amanet din Timișoara, în senzul căreia aceasta, din urmă — Casa de amanet din Timișoara — livrează împrumuturi contra obiectelor amanețate. Această operație se face după cum am amintit mai sus, prin intermediul Casei „Comisio”. Dar și celelalte case fac la fel. Și acum să trecem la descrierea „cazului”

Un domn pensionar a cărui nume nu-l redăm din motive ușor de înțeles, a prezentat casei numite mai sus, spre amanețizare, două inele. Ambele de platină, cu montură de briliante. Inelele, conform evaluării unui bijutier din Arad, au o valoare de 18.000 lei. La casa numită, după ce inelele se zice, au fost trimise la Timișoara pentru evaluare, i s'a oferit domnului un împrumut de 3500 lei pe hârtie, adică atîta i s'a acordat. Dar din aceste 3500 lei i s'au reținut în primul rând suma

de lei 210, ce reprezintă dobîndă de 21% pe valoarea de 190 lei cheltueli de birou. Deci domnul amintit a primit în mână 3100 lei, și cel puțin dacă amanețate a putea fi reprimite. După unele informații — pe care le dăm cu toată rezerva, deși nu ar trebui să avem nici un scrupul față de acești pirați — numita casă refuza orice prelungire a împrumutului dacă cei ce amanețat nu își obțineau la timpul scurs banii. În temă acesta casa, rămas proprietara unor obiecte amanețate pe un preț ridicol.

În sîm la aprecierea cetitorilor această spoliațiune și exangvitate a mizeriei. Noi nu avem cuvinte destul de copre și stricării, spre a noi în acest soi de oameni. Aici trebuie un înțeles tare și noduros.

De ce nu intervine presa minoritară?

În pa ce am fost în posesiunea acestor date, m-am întrebat cu legitimă îndurerare de ce presa minoritară, care cauză la marea noastră bună din orti ce fleac, nu intervine în această chestiune, care numai câștig i-ar aduce? Neajungînd la nici un rezultat pe baza deductivă, am întreprins în mod discret cercetări. Și rezultatul a fost uimitor chiar pentru noi, obișnuiți cu foarte neapropăzutele vietii.

Iată acele rezultate:

Comisio Timișoara.
Tutur...

După cum se știe presa minoritară din Arad este împărțită în două. O parte compusă din Arad, Timișoara, Ercéy, Hida, Fria Ujsag, Arad, Ujsag, etc. și o altă parte pusă sub conducerea din Zina, Stăuber și alții. Căci la Timișoara se află și Reggel, Kis Ujsag și o oră Ujsag, lucrează fiecare pe cont propriu.

Și acum vine partea lui Resanță.

Casa de care vorbeam mai sus e proprietatea dnei Vörös, soția legitimă a dlui Dr. Ladislau Vörös, codirectorul trustului și proprietarul ziarelor Friss Ujsag și Arad Ujsag. Este deci explicabil de ce, ziarele cari formează trustul amintit mai sus, nu se ocupă de afacerile Casei „Comisio” a cărui proprietară e soția unui codirector de trust, care și el lucrează câte odată în prăvălie...

Ne mirăm mai mult de Reggel și de celelalte două, și sunt organe mai populare și cari au dat deja dovadă că știu să pună bețe în roata unui Zima, Stăuber, etc; nu se ocupă de asemenea de scandaluloase, le semnalăm și lor, dar vom căuta să urmărim și noi mai de aproape afacerile cășilor de încredere din Arad.

Primăria are cuvîntul!

Da! Invităm Primăria să-și spună ce are cuvîntul în această chestiune. De ce? Pentru că în 1930, Primăria a obținut dela guvernul de atunci autorizațiunea înființării unei case de amanet. Autorizațiunea a rămas însă pe hârtie. Nu s'a făcut nimic din ea.

Figurine literare.

Cyrano de Bergerac.

Fire romantică, dotată cu un spirit subtil, mușcător, e tipul reprezentativ al Gasconilor isteți, palavragii și agresivi. Spadasin eminent, se apără cu multă îndemănare de „moștele” cicălitoare atrase de dimensiunile puțin obișnuite ale apendicelui său nasal; dealtfel poartă această infirmitate fiziologică cu mult stoicism, neavînd nimic de reproșat naturii, pentru ingratitudea cu care l'a tratat.

E suflet nobil, cavalier perfect ce detestă intrigrările de orice natură: francheța îl caracterizează. Spiritul ascuțit ce posedă îl permite să fie de o spontaneitate rară, nu rămîne dator nimănui cu un răspuns. Ironiile îndreptate împotriva lui ricoșează din acest motiv, după cum același lucru se întîmplă cu fioretele, prea temerare, ce se încumetă să se încruciceze cu a lui.

Viconte Valvert, adînc ofensat de tiradele lui Cyrano, îl atacă:

— „Nerușinat, obrasnic, ridicol, grosolan!”

Cyrano îl răspunde salutîndu-l, ca și când viconte s'ar fi prezentat:

— „Eu, Cyrano, zis încă Hercul Savilian de Bergerac!”

De o urățenie fizică esopiană — dar tot ca Esop de înțeles — dragostea lui pentru veră sa, Roxana, este și rămîne pur platonice și demanifestată direct. În curînd această dragoste capătă un caracter de symbioză, prin faptul că Roxana se plitisește repede de imobilitatea spirituală a adoratului ei, Cristian, un imbecil frumos, și în acest moment lacuna este acoperită de sufletul cald și spiritul evaziv, poetic a lui Cyrano, autorul acestor scrieri care pe Roxana să fie mai îndrăgostită ca înainte. De cine, de Cristian? Nu, de spiritul de inima lui Cyrano.

Dar ea nu ajunge să cunoască adevărul decât 15 ani după moartea lui Cristian, în momentul când Cyrano, victimă a unui atentat mișelesc, pus la cale de dușmanii căi — avea atîta — se stinge ca un erou trist. N. P.

Licitație minuendă.

În baza rezoluției Venerabilului Consiliu Eparhial din Arad Nr. 5363 | 1932, se publică licitație minuendă pentru renovarea Bisericii ortodoxe române din Măscă, pe ziua de 4 Septembrie 1932 oarele 17 în localul școlii din loc.

Devizul de spese și planul se pot vedea la oficiul parohial din Măscă.

Licitanții, deodată cu ofertele închise, vor depune vadiu de 6% din suma oferită în numărul ori rente de stat.

Licitanții nu pot prelinde nici o cheltuielă pentru participarea la licitație.

Măscă la 25 August 1932.
Consiliul Parohial.

când încă se mai putea face. Și suntem siguri, că ori cum ar fi fost cea casă de amanet, jafal ar fi fost mai mic decât cel descris de noi. Acum să-și spună cuvîntul în această chestiune și sa ia măsurile de rigoare pentru interzicerea funcționării acestor prăvălii cari sunt adevărate vizuini de hoji. Deasemeni atragem atențiunea și a autorităților comerciale și financiare, și eventual a parchetului — asupra jafului la care e supus publicul de acești pirați în haine negre și cu ziare la dispoziție!...

Stan Gologan

Insemnări

de Victor Eftimiu.

N'am să discut arhitectura templului cu țiganul care vine să-l murdărească treptele

Nu întreba penlmei ce are de gînd să facă, iar dacă te întreabă cineva ce ai de gînd să faci, nu-i spune.

Soarele turtește.

Tot îți se pare că cel ce e deasupra ta, o să cadă.

Cei ce nu fac artă pentru bani, sunt și mai vinovați: o fac din vanitate...

Un nou profet, vestind lumii viitoare, ar găsi mulți fanatici în gîntea literară: ce scriitor al nostru nu lucrează, „pentru prosperitate...“?

„Și ne mai mirăm de credulitatea milioanelor de oameni simpli, cari își scontează paradisul!”

Unii suportă mai ușor remușcărilor, decât sentimentul grațitudinii.

Românului, — și bețla l se pare un dar...

Elocvența este arta de-a proclama cu emfază locul comun: timiditatea îl demască...

De câte ori întîlnesc „un om de spirit”, mă întreb cîta înăcreală de ratat ascund glu-mele sale.

Am un mare secret asupra ipocriților: știu să fac pe imbecilul.

Lasă totdeauna jemeilor im-presa că ele te-au părăsit: e cea mai delicată dintre ironii.

Cine stă de vorbă, cu vorba rămîne.

Așteptînd, fă altceva. Cea mai sigură dintre solda-rități, e a bețivilor.

Fabula cu greurul și furnica a fost făcută, probabil, de-o furnică.

În artă, nu e nimica mai pliticitătar decât reclama... al-tuia!

După ce apune soarele, ră-mîne destulă glorie și felna-relor.

Din două rele, înțelepții aleg pe cel mai mic. Alții, mai în-țelepți n'aleg nici unul.

Scriitorii falșifică umanita-tea.

Dacă-ți merge bine ești om mare.

Cred că parte din noi sun-tem rodul unui păcat al stră-bunei Eva cu acea făptură de foc numită Diavoulul.

Ar fi dezolant să ne tragem cu toți din Adam, care era plă-mădit din noroi.

Numai pentru adulți.

Poftiți la „Corso“

Fascinat de ingenioasele afișe ale cinematografului „Corso“ și curios să aflu ceva nou, am căutat să-mi iau bilete din vreme ca să nu pierd reprezentanța „PSIHOZEI AMORULUI“. Pe la 8 ore toate biletele erau vândute și se anunța că „la cererea on. public“ filmul se va rula și de la 1 la 3 noaptea. Lumea năvălea ca ca la milioane de pomană. Halul, și așa prea mic, gemea. Gemea mai ales orice om cu organe olfactive, căci imbulzeala a cauzat o căldură înăbușitoare și o atmosferă pestilențială. Toată lumea fierbea (și de cald) și discuta cu apringere făcând pronosticuri. Unii se așteptau să vadă o nouă latură a lui Freud (și pe mine asta m'a dus acolo). Alții se așteptau la o pornografie modernă, iar o parte, spuneau că e o simplă păcăleală sau o lecție de igienă sexuală.

In fine, cu infrigurare și ocupat fiecare locul, repede pentruca să aștepte cât mai puțin. Jurnalul, bun, a plictisit. Nu interesa decât filmul anunțat cu atâta măiestrie.

Și filmul a început.

Am văzut o dramă comună, ca atâtea altele, în care o fată cinstită cade jertfă dra-

gostei și naivității ei. Urmările păcatului... Impăcarea finală. Și... gata.

Filmul ar fi fost nimerit pentru rulara în fața unor eleve de liceu, în fața minoretelor și minorilor! Nimic prea îndrăzneț. Totul moral.

Pe afișe scria că poliția va supraveghea la intrare pentruca minorii să nu aibă acces. Or, nici urmă de poliție nu s'a văzut. Nici nu era nevoie. In timpul reprezentației, rândurile din imediata apropiere a ecranului, au manifestat prin huidueli și fluerături la adresa direcției care le-a știut storce așa de magistral cei 12 lei.

Toată lumea a fost de altfel scandalizată. Nu pentrucă filmul ar fi fost prost, dar procedeul direcțiunii cinematografului e enervant. Și nici decum compatibil cu titlul pe care îl are acest cinematograful „al soc. scriitorilor români“.

Noi nu mai facem nici un comentariu, căci quasi-excrochieria urmată de fluerături și huidueli, este mult mai elocventă.

Publicului să-i fie, ca și proprietarilor, spre învățură.

ps.

INFORMAȚIUNI.

□ O numire binemerită. Ne vine știrea că tânărul dar eminentul medic arădian, d. Dr. Vasile Noveanu, a fost numit pe ziua de 15 August, medic, la

Numirea ne bucură nu numai pentrucă a fost numit un medic priceput și un om bun, ci și pentrucă a fost numit un român acolo unde nu de mult a fost numit un strein.

Dorim tânărului medic să ajungă la mai mare.

□ Concurs de primire în internatul de fete din Beiuș. Pentru primirea elevelor în internatul ort. rom. de fete de sub patronajul societății ort. Naț. a femeilor române, Beiuș, pe anul școlar 1932-1933 se publică următorul concurs:

1. Elevele, își vor înainta cererile la direcțiunea internatului cu o declarație dela părinți, ca vor plăti taxele anticipativ și anume: la înscriere, la Crăciun, și la Paști. Pentru sumele neachitate la termen vor plăti interese de întârziere și în caz de proces se vor supune Judecătoria de ocol din Beiuș.

2. Elevele sunt obligate să-și aducă lărgia necesară.

3. Elevele își vor marca toate efectele. Rufăria, haine, pelerină, beretă până și ghețele și galosii, dacă au, cu cerneală chimică.

4. Elevele vor mai aduce câte un lighean.

Toate efectele vor fi inventariate în dublu exemplar, unul va rămâne la direcția internatului iar al doilea va fi afișat de elevă în dulap.

5. Taxa de întreținere pentru întreg anul școlar este 7.000 Lei.

Afară de taxa de întreținere elevele vor plăti pentru medic și bibliotecă la înscriere 1.000 Lei.

Elevele cari vor petrece vacanța Crăciunului și a Paștilor în internat vor plăti 30 Lei la zi.

Comitetul internatului.

□ Logodnă. Duminică 22 August c. d. Vasile Brăiloiu, învățator în com. Ignești, și-a serbat logodna cu d. soara Paulina Vancea învățătoare în com. Sălcuța. Cererile noastre urări de fericire!

□ Ordinea examenelor din Septembrie la Liceul „Moise Nicoară“. Examenul de admitere în clasa I la 1 Septembrie. Examenul de corigență elevi regulați dela 1-5 Sept., Examenul de diferență dela 1-5 Septembrie. Examenul integral elevi regulați dela 1-10 Sept., Examenul particular 1-10 Septembrie. Examenul de admitere în cl. V în 7 Septembrie.

Cursurile încep în 16 Septembrie ora 8 a. m.

Orarul amănunțit al examenelor se va afișa în preziua începerii examenelor.

□ In internatul diecezan de fete din Arad se primesc eleve cari urmează liceul de fete și școala com. sup. pentru fete din Arad. Taxa de întreținere pe an. șc. 1932-33 e 10.000 Lei.

Prospectele și amănunte se dau la Direcțiunea internatului str. Stroescu 4.

□ La tragerea loteriei partea IV a a Câștigat No. 17068 50.000 Lei. La ție care tragere banca Goldschmith plătește imediat și nu trebuie așteptat timp îndelungat.

La partea 5 a va fi tragerea în ziua de 24, 25 și 26 lea l. c. Banca Goldschmith Arad Str. Eminescu 1.

□ In atenția Poliției In str. Fabricii, se află un restaurant, pe nume Lufai, care e un centru al șgomofului. Se întind acolo chefuri în stil mare, cari sunt însă atât de gălăgioase, încât vecinii până n a 7-a, 8-a casă nu pot dormi. Chestura Poliției, după ce a pus la punct pe cei din centru, trebuie să-și îndrepteze ochii și spre oropsitele periferii.

□ Exportul nostru de cereale pentru anul acesta se ridică la 5052 vagoane, față de 7366 vagoane exportate în 1931. Deci o diferență în minus de 2314 vagoane.

□ Continuarea reportajului nostru asupra unor conducători ai baptilștilor din România, nesosindu-ne în timp util pentru a fi publicat în numărul acesta, se amână pe numărul viitor.

□ Și în Polonia recolta e medlocră. Recolta din Polonia, din cauza condițiunilor climatice, a fost distrusă de rugină în proporție de 30%.

„Să mai zică cineva că... Polonii nu ne sunt prieteni, și că nu rabdă alături de noi.“

□ D. Dr. Liviu Hălmăgean, medic dentist, își anunță onor. pacienți, că și-a mutat cabinetul dentar în str. Consistoriului, No. 8 unde consultă la orele obișnuite.

□ Inscriserile la examenul de bacalaureat. se pot face la direcțiunea liceului unde candidatul a terminat, numai până la 31 August inclusiv. Examenul începe în 20 Septembrie.

□ Recital de pian. La 7 Septembrie va avea loc, în „Palatul Minorijilor“, un recital de pian al talentatului pianist Bruno Kretschunger de la Academia de muzică din Berlin (Hochschule).

Bruno Kretschmayer a mai concertat în Berlin, Cluj, Brașov, Bistrița etc.

Programul este următorul: I. S. Bach: Orgel Praeludium und Fuge.

W. A. Mozart: Fantasie, do minor.

I. Brahms: Vajuni pe o temă originală.

Scharwenka: 2 dansuri poloneze

Fr. Chopin: 2 studii.

„ „ : Baladă la bemol major.

Recitalul începe la ora 9^{1/2} seara. Biletele se vând la redacția revistei „Vasárnap“ (Palatul Minorijilor).

□ Condițiunile de admitere în internatul liceului „Moise Nicoară“. In internatul liceului „Moise Nicoară“ din Arad, ce se va deschide cu începerea noului an școlar, în clădirea liceului, sunt libere 60 locuri. Nu pot fi primiți decât elevi ai liceului. Inscriserile în internat se fac între 1-8 Septembrie.

Taxa de întreținere în internat e de Lei 10.500 plătiabilă în 3 rate: Lei 4500 la înscriere, Lei 3000 în prima zi după vacanța Crăciunului Lei 3000 în prima zi după vacanța Paștelui. Taxele se pot plăti și în rate lunare: Lei 1500 la înscriere și la 1 a fiecărei luni Lei 1000.

Afară de taxa de întreținere, elevii interni mai plătesc la înscriere Lei 500 taxă de bae.

Internatul va avea tot confortul, stă sub direcția supravegheare a directorului liceului și a corpului profesoral; profesori de specialitate vor sta în ajutorul internisților pentru o cât mai conștiincioasă pregătire a lecțiunilor.

Alte informațiuni dă Direcțiunea liceului.

□ Se modifică legea pensiilor militare? O știre pe care o dăm sub toată rezerva, este aceea a modificării regimului pensiilor militare, cari în conformitate cu proiectul ce se va depune în curând la Cameră, vor fi înglobate în bugetul Ministerului de războiu. In acelaș timp, aceste pensii vor fi majorate.

□ La Școala Profesională de fete gr. I, a Societății Doamnelor Române filiala „Reuniunii“ din Iași-Arad, inscrierile se primesc la Cancelaria școlii în fiecare zi până la data de 10 Septembrie.

□ In internatul societății Doamnelor Române din str. Brătianu Nr. 9 Arad sunt vacante 50 locuri. Taxa de întreținere în internat este de 8000 lei anual. Inscriserile se primesc la cancelaria Școlii Profesionale până la 15 Sept.

□ Recensământul general în Rusia Sovietică — După datele ziarului „Pravda“ din Moscova, populația Rusiei sovietice a crescut dela 1926 până la 1932 cu 16.134.000 suflete. In anul 1916 Rusia sovietică a avut 143.027.000 locuitori, iar în anul 1932, după ultimele date statistice, 163 milioane 155.700. Consiliul Comisarilor poporului a luat hotărâre ca în anul 1933 să se efectueze în Rusia sovietică, un recensământ general al populației. Odată cu luarea acestei hotărâri s'a numit o comisiune în frunte cu Osinsky care să lucreze pentru pregătirea recensământului, rezolvând toate problemele în legătură cu această operație.

Ziarele sovietice conțin și date asupra creșterii populației dela orase.

□ Numărul șomerilor în Germania Numărul șomerilor în Germania se ridică la 15 August la 5.383.000. Aceasta reprezintă o scădere de 10.000 în cursul primelor 15 zile ale lunii.

Scăderea aceasta nu este efectivă, deoarece un număr însemnat de șomeri au fost excluși dela ajutoare, în urma măsurilor de economie luate de către guvern.

Lemne uscate,

precum și

fân, paie, trifoi, luțernă

se pot cumpăra en gros și en

detail la firma:

EUGEN BOROS Jenő

Depozit de lemne, și fân,

Piața cetății vechi colț. Muzeus Scaevola

Telefon 591.

4 mărfuri și slager!

Pantaloni femeiești din mătasă 42 L.

Culori moderne 42 L.

Combinezoane de mătase 105 L.

in toate mărimile 105 L.

Giorap măt. Adesgo 75 L.

Ploiere pt. doamne și domni 129 L.

din satin, siltz etc. 129 L.

Cumpărați acum la

BAZARUL de CONCURENȚA

din Palatul Teatrului!

DEPOZIT

Lăptăria Österreicher

ARAD, Bulevardul Regina Maria No 18

recomandă On. public alimente igienice, efine și gustuoase:

Lapte bătut, Joghurt, Lapte prins. Lapte, pâine și prăjituri. ● Deschis zilnic până la ora 23.

Lemne de foc USCATE, FAG, CIER, CARPEN CREPAT ȘI

OBLEȚI CU VAGONUL, cu taxa de transport saison moderat, în prețul cel mai avantajos la firma **FRĂȚII KORNIS S. A.** ARAD, Str. ALEXANDRI 1. Telefon 501.

Curățitorie efină!

văpșește și curăță haine de lână și mătasă pentru dame și domni, vâpsitorie chimică.

K N A P

10 Str. Episcop Radu și Str. Brăteanu.

AVIZ

Pe această cale anunț onor. public, că m'am desparțit în termeni buni de firma **ENGELHARDT** și

am deschis blănărie

în str. Bucur (Eötvös u.) No. 5. Primesc orice lucru ce ține de meseria mea, cu prețurile cele mai convenabile.

Rog sprijinul on. public. **Alex. Zimmermann Sandor** blănar.

Citiți și răspândiți ziarul:

„ARADUL“

Croitorie
bărbătească

„REVÜ“

ARAD

Str. Eminescu 15

Sub conducerea maestrului **Csont Alexandru** fost **talcur** la firma Iacob Samson desființată, execută croială după ultima modă.

Lunar reviste de modă din Paris.

Serviciul prompt și solid. — Lucrări de primul rang. — Prețuri efine